

Sedaj še le preišlujem, kaj sem bil naredil in kaj naj storim. Jaz vprašam paznika: „Ali je lopov izučen strojevodja?“

„Kolikor jaz vem, ne.“

„Potem je gotovo le pri mojem tovarišu videl, kako je sukati vzvod, da pritisne sopar. Teško da bi znal ustaviti stroj. On si skoraj gotovo misli, da se bo lokomotiva polagoma sama ustavila.“

„Oho“, smijal se je paznik, „to pa prekriža njegov račun. Čudil se bode, ko bo šel stroj počasnejši, za saboj bo pa zagledal svoje preganjalce. Hvalevredno je od vas, strojevodja, da ste precej mislili na lov ubežnika.“

Jaz vržem dogorelo smodko od sebe ter resno rečem: Če ubežnik uide ali ne, to mi je vse eno. Pri meni se gre zato, da rešim 200 ljudem življenje. Ako se zadene težka lokomotiva gramoznega vlaka na tej nevarni brežini ob osebni vlak, po tem ne ostane nobena kost cela.“

„In kaj naj torej storimo? vpraša preplašen paznik.

„Tega še sam ne vem. Če ni drugače, zaletim se s svojo lokomotivo v pred nam bežečo in zdrobim vse v kose; potem bode gori prihajajoči vlak vže zapazil oviro in bode pravočasno ustavil.“

„Pri tem smo pa tudi mi zgubljeni?“

„Da.“

Moj kurjač Bil, priden dečko z osemnajstimi leti, poda mi roko ter pravi: „Prav tako, jaz bodem poleg.“ Paznik postal je blede kakor mrtvec.

„Pustite me, da se rešim!“ ječi.

„Ni mogoče. Ako počasnejši vozim, ne doidem one lokomotive.“

In pri tem drvimo kakor blisk naprej, čez ovinke mimo propadov s polno parovo silo. Bila je to nora vožnja, še danes me preletava mraz, če mislim nanjo.

Ped za pedjo se bližamo sprednji lokomotivi, ki je bila, ker namenjena za tovarne vlake, težja od moje.

In sedaj končno, ko smo bili še kakih petdeset korakov za njo, obrnem se k pazniku: „Bodite pripravljeni za strel in zakličite ubežniku, da naj ustavi, če ne ustrelite.“

Moj poziv je bil brezuspešen, paznik je ležal trepajoč na premogu in ni bil v stanju besede izustiti. Vzajem puško in jo dam Bilu.

„Tako, zakličite na lopova, da naj vzvod nazaj zasuče, drugače ga ustrelite.“

Bil skoči na hodnik pred stroj, ki drži okoli lokomotive. Klicanje je pa bilo brezuspešno; pri strašni hitrosti zadušil je ropot vsak človeški glas. Sedaj se ubegli obrne in nas zagleda. Ko vidi namerjeno puško v rokah kurjača, ustraši se ter skoči obupan raz lokomotive v grmovje. Zgubljen je moral biti, kajti grmovje je rastlo na kraju grozovitega prepada.

Bil se vrne k meni nazaj: „Kaj pa sedaj?“

Zdrknili smo ravno čez ovinek, ki nam je dopuščal prosti razgled čez progo pod nami. Videli sem

priti osebni vlak, še precej oddaljen, a bil je vendar uže skrajni čas.

„Skusil bodem skočiti z našega stroja na onega. Ako se ponesrečim, potem veš kaj imaš storiti Bil!“

Razumela se sva. Bil je sicer vaju stroju a dal sem mu vendar kratek navod, potem se pa podam spredej. Oba stroja vozila sta skoraj enako hitro. Sedaj je bil tender sprednjega stroja le še nekaj čevljev pred mano, vedno manjši je prostor — jaz skočim.

Za las je manjkalo, da se nisem ponesrečil; le z eno roko sem se mogel s prva prijeti, pa držal sem krčevito in slednjič dospem na stroj. V istem hipu je Bil pričel ustavljanje, zavoro je nategnil in odprl peskov zaboj. Precej na to storim tudi jaz enako. Lokomotivi stojite.

Sedaj se zavije okol bližnjega ovinka osebni vlak, počasi sopiha na vzgor. Da bi naši lokomotivi še vozili, sedaj bi bil sunek neizogiben.

Truplo kaznjence so najdlji popolnoma razbito v prepadu; le na pisani jetniški obleki so je spoznali, tako strašno je bilo razbito.

Poučni in zabavni drobiž.

Kaj naredijo v Ameriki iz starih čevljev? Znano je, da je sedajna obrt v stanu, vsako reč podelati v kaj koristnega. Iz cunj delajo papir, iz volnenih odpadkov in starih volnenih nogovic delajo umetalno volno, i. t. d. Kaj se pa naredi iz starih čevljev in škorn? Amerikanec ti more to razodeti. V Ameriki jih nabirajo, drobno razrežejo ter jih potem namakajo v klorovem žveplu. Namočeni in potem posušeni usnjati zreski so kaj trdi in krhki. Izperejo jih v vodi, potem zopet posuše, v moko zmeljejo in zmešajo s klejem. Tako prirejeno testo stisnejo v razne oblike ter jih porabijo za glavnike, gumbe, nožove roče in druge reči, kajti tako predelano usnje izgleda kakor najlepša ebenovina in ima isto trdoto.

Nov stroj za plavanje po zraku. Razni listi poročajo, da je iznajditelj kanona, ki repetira kakor nove puške repetirke, Maxim, iznajdel stroj za planje po zraku. Stroj je neki podoben velikemu zmaju (lintvrnu), kakor ga otroci spuščajo v zrak, je od svile in ima spodej obešeni stroj, ki goni vijak, kakoršni je pri parnikih. Iznajditelj meni, da bo mogoče v eni uri preplavati v zraku, 100 angleških milj daleč in da bode stroj dosedanje vojskovanje popolnoma premenil.

Novice.

— Presvitli cesar podaril je pogorelcem v Rakitniku 1000 gld. iz svoje zasebne blagajnice.

— Osebne vesti. Mestni občinski svet ljubljanski imenoval je na mesto umrlega dr. Ambrožiča, gospoda dr. Jos. Derča mestnim zdravnikom. — Č. g. Ivan Cuderman, kapelan v Ribnici premeščen je v Kranjskogoro, č. g. Frančišek Verhovšek pa iz Kranjske gore v Ribnico.

— Osebne vesti. V soboto 19. t. m. umrl je v Dunajskem Novomestu po kratki bolezni vrl slovenski narodnjak in podpiratelj vseh naših podjetij g. Franc Poznik, inženir pri nižeavstrijskem namestništvu. Imel je komaj 42 let. Večna luč naj mu sveti. — V nedeljo 27. se je vršilo v Gorici posvečenje novega zadarskega nadškofa mons. Rajčevića, kateri je bil nekdanj malo časa tudi profesor v goriškem bogoslovskem semenišču (za pastirstvo.) Slovesnost se je vršila

v prestolni cerkvi in bila sta navzoča tudi škofa tržaški in ljubljanski.

— **Osebnosti.** Okrajni glavar v Voloski, Jettmar je imenovan namestniškim svetovalcem pri namestništvu tržaškem.

— **Matica Slovenska.** Prve dni decembra je razposlala Matica svoje knjige za l. 1891. Knjig je troje, namreč: 1.) Letopis za leto 1891. — Uredil prof. Anton Bartel. 2.) Zgodovina „Novega Mesta“. Sestavil prof. Ivan Vrhovec. 3.) Pegam in Lambergar; povest. Spisal dr. Fr. D. — Knjige obsegajo 55 $\frac{1}{4}$ tiskovnih pól. — Prva omenjenih knjig je v Matici leto za letom že običajna; je vedno jednake oblike in podobne sestave. — Namen njen je podati slovenskemu razumništvu iz raznovrstnih strok človeškega znanja primerne berila. — Mnogovrstne korenite razprave, ki se v njej nahajajo, dosegajo ta namen prav lepo. Pisarniškemu poročilu na konci knjige povzamemo, da je imelo društvo v zadnjem letu 10.492 gld. 60 $\frac{1}{2}$ kr. dohodkov ter 7058 gld. 94 kr. stroškov, tedaj 3433 gld. 66 $\frac{1}{2}$ kr. prebitka. — Društveno premoženje je znašalo koncem 1891. leta 53.824 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr. in se je pomnožilo za 1915 gld. 68 $\frac{1}{2}$ kr. — Društvenikov šteje Matica sedaj 2157 in sicer 6 častnih, 300 ustanovnih in 1851 letnih. Število raste lepo in dosledno od leta do leta ter se je v zadnjem desetletju skoro podvojilo. V drugi knjigi popisuje znani spretni pisatelj in zgodovinar, prof. Ivan Vrhovec, zgodovino „Novega Mesta“. Tvarina je, akoravno zelo obširna, vendar lepo razpeljana in mikavno sestavljena. Knjiga bo izvestno dobro došla slovenskemu občinstvu sploh, posebej pa Novomeščanom, ki bodo gospodu pisatelju za njegov marljivi in vspešni trud prav hvaležni. — V tretji knjigi podaja nam znani izborni pisatelj v vseskozi dovršeni obliki in sestavi zgodovinsko povest iz XV. stoletja. Naj nihče ne zamudi prebrati jo, gotovo mu ne bode žal. — Sploh tedaj lahko trdimo, da je Matica s svojimi zadnjimi knjigami društvenikom in slovenskemu občinstvu sploh prav dobro postregla. Ne moremo si kaj, da ne bi o tej priliki opozarjali na društvo, ki resnično zasluži, da je podpirajo vedno širši krogi. Število udov je v primeri s številom slovenskega razumništva še vedno prenizko, sosebnost po nekaterih krajih je še vedno premalo zanimanja. Društvu samemu pa kličemo: Le tako naprej!

— **Zadruga ljubljanskih gostilničarjev in kavarnarjev** sklenila je, da se pismeno zahvali gosp. drž. poslancu Jos. Kušarju, ker se je v državnem zboru krepko potegnil za omejitev prodaje piva v steklenicah. Dalje je zadruga tudi sklenila prirediti pustno veselico, katere čisti dobiček se bo porabil v to, da se revnim vinogradnikom na Kranjskem kupijo ameriške trte.

— **Pri c. kr. merosodnem uradu v Ljubljani** uraduje se izvzemši nedeljo in praznike vsak dan od 9—12 ure dopoldne in 2—5 ure popoldne.

— **Slovensko učiteljsko društvo** je imelo 28 t. m. svoj občni zbor, ki je bil mnogobrojno obiskan. Na dnevnem redu so bila običajna društvena poročila, volitev novega odbora in pa vrlo zanimivo predavanje gospoda mestnega učitelja Razingerja o „pokončni pisavi“.

— **Metriška mera** je z novim letom 1892. vpeljana tudi v posestvene pole katastra. Izginila bodo sedaj orala in kvadratni sežnji, na njih mesto pa pridejo hektari, ari in kvadratni metri.

— **Komisija za pogozdovanje krasa na Kranjskem** je imela 29. decembra svojo sejo. O ukrepih poročamo prihodnjič.

— **Odbor «Zveze slovenskih posojilnic»** razposlal je več okrožnic v zvezi stoječim zavodom. V okrožnicah izvršuje ukrepe zadnjega zborovanja glede društvenega nadzorstva in formalne izjave zastran pristopa k „Zvezi“. Opozarja se tudi, naj se puljska posojilnica podpira s hranilnimi vlogami.

— **Občinski svet mesta ljubljanskega** je imel 30. decembra t. l. sejo, v kateri se je sklenilo premeniti nekoliko pravila mestne hranilnice ter se je vdobil mestni proračun za l. 1892.

— **Konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske** ima v ponedeljek 4. t. m. svoj občni zbor v družbeni pisarni v Ljubljani, Salendrove ulice št. 3.

— **Vrli koroški domoljub, kanonik Lambert Einspieler**, dosedaj knezoškofijski kancelar v Celovci, je v tej službi nadomeščen z Nemcem Karolom Elslerjem. Tužna Koroška!

— **Deželna bolnica v Vojniku na Štajarskem** otvorila se je v nedeljo dne 27. decembra m. l.

— **Predsednikom tržaškega Lloyda** imenovan je baron Kalchberg, dosedaj svetnik v trgovinskem ministerstvu.

— **Za državne železnice** izdala je vlada novi organizacijski statut vsled katerega zadobi mej drugimi novimi odredbami trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko pravico pošiljati sama svojega zastopnika v železniški svet. Dosedaj imeli sta goriška in kranjska zbornica obe jednega zastopnika.

— **Belo svinčeno rudo** dobili so nad Javornikom na Gorenjskem, a ne v veliki množini.

— **Največ žensk** v Avstriji je primerno na Kranjskem, kjer je razmerje žensk in moških 1096 : 1000, najmanj pa v Istri, kjer je razmerje 920 : 1000.

* **Železnico Celje - Velenje** so 27. decembra slovesno otvorili. Ta železnica vodi skoz imoviti del slovenskega Štajarja ter veže lepo in bogato Savinjsko in Žavsko dolino z južno železnico.

— **Celjska slovenska posojilnica** je kupila v Celji, kakor poroča „Domovina“, krasen stavbeni prostor nasproti glavarstvu na cesarja Jožefa trgu za 25000 gld. Prostor leži na oglu trga in se razteza do vojašnice in mestne mitnice; zadostuje ravno za lepo veliko hišo z dvoriščem in malim vrtom. To je zbudlo tiste celjske gospode, ki vedno pravijo, da imajo radi Slovence, pri tem pa nam podstavljajo pri vsaki priliki nogo! — Zbrali so se vsi — in iz samega strahu pred nami hitro pokupili vse stavbene prostore po mestu za drag, težak denar — deloma po voljnem občinskem zastopu, ki je prevzel Gugenmosove stavbene parcele, deloma po še voljniji nemški hranilnici, ki si je izbrala prostore Wallandove od hranilnice pa tja do „zlatega leva“. Lepi znesek 126 000 gld. izdal se je za te prostore — in govori se, da ne na blagor občinski itak suhi blagajni! Ta nakup pa tem gospodom še ni bil dovolj. Hoteli so radikalno uničiti te nesrečne, vedno bolj se gibajoče Slovence v „nemškem“ Celji. In glejte, pogruntali so jo. Tam ob mirno šumljajoči Savinji nad vojašnico je še nekaj stavbenih prostorov; res, da se pri kolikaj večji vodi tam mogočno razlivajo Savinje umazani valovi in preplavijo tiste stavbene prostore, a mestni očetje so govorili: To so jako dobri in lepi prostori, naš prihodnji nemški rod kar hrepeni po tem, da si tam sezida vile in napravi šetališča. — Naši prihodnji rodovi pa zahtevajo za te prihodnje stavbe tudi lepe prihodnje ceste. — Mi pa jim hočemo — v našo slavo — ugladiti že sedaj lepa pota in sicer ravno čez novokupljeni prostor slovenske posojilnice peljati mora cesta do naših povodnih stavb. — Rečeno — storjeno! in šli so mestni očetje do prostora slovenske posojilnice, in odmerili od stavbišča po njegovej celej dolgosti 12 m/ širok kos ter rekli: tu bodi cesta našim povodnim potomcem. — Vi, ne bodi vas treba, pa že sedaj ne smete tukaj zidati, niti navadno hiše, še manj pa nam nepotrebnega „narodnega doma“!! — Župan dr. Neckermann pa so dali ta modri sklep nabiti na mestni hiši in razglasiti po nemškem glavnem listu. — Kazi celjskim gospodom pravičnost in previdnost tega naznanila le njega konec, — da se sme namreč proti njemu celo pritožiti na višjo gosposko.

— Na Bizeljskem nadaljujejo vinogradniki s sajenjem novih ameriških trt, po katerih tudi oddaljeni vinogradniki, osobito hrvatski zelo povprašujejo. Tako je n. pr. g. Janežič že vse svoje ameriške sajenke po visoki ceni razprodal (1000 vkoreninjenih trt — 30 gld). Žalibože, da se vse amerikanke ne držé, n. pr. York Madeira ne; dočim pa Riparia kaj lepo vspeva in dobro raste in se debeli, da je veselje. Druga ovira je pa ta, da kradejo na Bizeljskem ta trs, najbrž lopovi s Hrvatskega. Tako so n. pr. posestniku P. iz Brežic, pokradli 2000 trt.

— Južne železnice vodstvo hoče z novim letom urediti plače svojih uradnikov po vzgledu državnih železnic. Ureditev v glavnem obstoji v tem, da bode visokost plač ostala zelo sedanja, le v umirovnino bo všteta večja vsota. Ta ureditev plač stala bode družbo kakih 50.000 gld. več na leto.

— Častnik morilec. Dne 4. decembra je bila umorjena v Parizu baronica Dellard. Znamenja so kazala, da je morilec hotel baronico oropati, kar je pa preprečila njena hišina, ki se je ravno domu vrnila. Morilec je vtekel, a ob begu ranil tudi hišino. Dolgo časa niso mogli morilcu na sled, a sedaj ga je pa zasačila policija v osebi nekega častnika Anastaya, ki je bil zaradi svojega slabega vedenja iz službe izpuščen.

— Megla v Londonu je bila v božičnih praznikih tako silna, da so morali ljudje hoditi čez dan po mestu s svetilnicami. Še celo v sobe se je megla vrinila, da se ni videlo iz enega kota v drugega.

— 250 vagonov desk je zgorelo 27. decembra na kolodvoru v Kimpolungu, ki so bile vredne 60.000 goldinarjev.

— Umrljivost ljudi. Na celem svetu umrje vsako leto 33 milijonov ljudi, vsak dan torej 91.554, vsako uro 3730 in vsako minuto 62. Na vsak utrip srčne žile umrje torej eden človek. Povprečna starost človeška je 33 let. Četrtnina vseh ljudij umrje pred spolnitvijo sedmega leta in polovica v starosti 17 let. Od 10.000 ljudi doseže le en človek starost 100 let in od vsakih 100 ljudi živi le eden 60 let. Oženjeni ljudje čakajo večjo starost nego samski.

— Nepremišljena stava. Uradnik angleškega poslanstva v Belegradu Ernest Lyon je stavil, da bode v 15 kilometrov od Belegrada oddaljeno postajo Ripanje poprej prijahal nego ob istem času odišli vlak. Mladi mož je hotel 27. decembra po noči stavo dokončati, a je s konjem vred tako nesrečno padel, da je na mestu mrtev ostal.

— Nesreča na lovu. Vojvoda Kristijan iz Šlezvik-Holstajna bil je 27. decembra na dvornem lovu v Osbornu na Angleškem, kar se pripeti, da se po nesreči sproži puška njegovega svaka vojvode Connaughta in šibre zadenejo vojvodo Kristjana v oko. Po novejših poročilih so mu morali poškodovano oko izrezati, a poročila pravijo, da je tudi drugo v nevarnosti.

— Nedeljski počitek pismonoš. V Belgiji bodo vpeljali tako zvane nedeljske pisemske znamke (marke). Kdor tako znamko v petek ali saboto na pismo prilepi, se s tem izreče, da ni treba pisma v nedeljo dostaviti. Ako se pokaže čez nekaj časa, da večina ne zahteva dostavljati ob nedeljah pisem, potem bode poštna uprava sploh vstavila dostavljanje pisem ob nedeljah in pismonoše imeli bodo zaslužen počitek.

— Umeten dež. Napravljanje umetnega dežja se vedno boljši sponaša. Časnik „Times of India“ poroča, da pri Madrasu, koder je blagodejen dež zelo redek, zadoščuje uže 100 kilogramov dinamita. katerega 2400 čevljev visoko razstrelje, da se vodena par v zraku zgošči ter se naredi megle, ki dado dež.

— V Braziliji je bila, kakor znano, vstaja proti cesarju, katerega so odstavili in naredili so republiko. Pa tudi

republika nima kaj dosti miru, kar pa ni čuda, če se ve, kako postopajo njeni predsedniki tudi sovražno proti katoliki cerkvi. Poročila iz Rima pa ravnokar javljajo, da je papež opata brazilskih benediktincev iz cerkve izobčil in svojega nuncija s hudo grajo nazaj pozval, ker nista branila pravice svete cerkve.

Listnica vredništva.

Na tem mestu uredništvo drage volje odgovarja na vsa vprašanja, došla mu od č. naročnikov. Uredništvo pa odgovarja le na vprašanja, ki mu doidejo s podpisom. Vpraševalčevega imena seveda ne objavimo v listnici.

Dr. G. v O. na Štajerskem. Šotni drobiž za nasteljo in šotni prah za nasipanje v stranišča ter njih razkuževanje izdeluje se stroji tvrdka Janez Kosler v Ljubljani. (1)

J. R. v G. Kit za pritrjenje šip v okna se naredi, če se zmeša enake dele moke od krede in od svinčene beline (Bleiweiss) s firnežem od lanenega olja in z nekoliko terpentinom ter se vse to dobro zgnete v enakmerno testo. (2)

A. V. v Ljubljani. Čevljske trakove (Strupfen) z vtakano firmo prodaja po taki ceni, kakor navadne trakove, tovarna: Erste Teplitzer mechanische Bandfabrik Back & Comp. in Teplitz. Ti trakovi so za čevljarje jako umestna reklama, ki ob enem ne prizadene nikakih stroškov. (3)

J. O. v Celji. O raznih namakah za les (Holzbeizen) se najboljši poučite s knjigo: L. E. Audès „Die technischen Vollendungsarbeiten der Holzindustrie“. B. Hartlebensverlag in Wien. Cena 1 gld. 35 kr. O nastavi raznih namak zveste poljubne recepte tudi pri. e. kr. ravnateljstvo obrtnih strokovnih šol v Ljubljani, ki daje dragevolje svojo zbirke in pripomočke občinstvu na razpolago. (4)

A. V. v R. Izdelovanje tekoče bronze je tovarniška tajnost, a napravite jo sami tudi prav lahko, ako vzamete 100 delov vode in 10 delov arabske gume ter potem v to raztopljino primešate primerno množino bronovega prahu. Sploh pa tekoče bronze ne priporočamo posebno; boljši bronzirate na navadni način. (5)

J. Š. v P. Odstraniti stare oljnate barve iz lesa imamo več načinov. V najnovjšem času delajo to z bencinovo svetilnico, ki ima prav širok plamen. V levi roki držimo svetilnico tako, da plamen liže po barvi. Barva se takoj omehča in z desnico pa, s katero držimo primerno lopatico ali strguljo, pa strgamo barvo proč. Jeden delavec ostrže v jedni uri vsaj en kvadratni meter, bencina se pa porabi v tem času kakih 50 gramov. Bolj priprosto sredstvo priporoča Stockmayer v „Bayr. Gewerbe-Zeitung“, namreč zmes 2 delov salmijaka in 1 dela terpentina. Oboje je treba dobro streti in s to zmesjo dotični predmet namazati. V par minutah se oljnata barva omehči in tedaj je proč zdrgnemo s predivom ali kako cunjjo. (6)

Zahvala.

Prevzvišeni knez in škof ljubljanski, prečastitljivi gospod dr. Jakob Missia mi je dal izročiti dve sto goldinarjev, da jih razdelim uboščekom povodom visokih praznikov in bližajočega se novega leta.

Usojam se v ime obdarovanih uboščekov javno izrekati najudanejšo zahvalo na tem velikodušnem darilu.

V Ljubljani dne 24. decembra 1891.

Župan Grasselli.

(1—1)